INTEGRACIÓ ECONÒMICA HISPÀNICA I COMERÇ INDUSTRIALISTA AL SEGLE XVIII MATARONÍ: Els Esmandia i els Campllonch-Guarro-Cantallops

CAP AMÈRICA PER BARCELONA

L'evolució del mercat hispanocolonial que augmentava en integració i protecció gràcies a la política econòmica i militar dels borbons espanyols, amb totes les mancances que es puguin observar, va oferir un mar d'oportunitats que molts comerciants catalans i mataronins no van voler desaprofitar. Alguns d'aquests mercaders havien ja traslladat el seu centre d'operacions a Barcelona, cap de pont cap a les Amèriques, abans, fins i tot, de l'obertura directa del comerç colonial de Carles III. Rere seu i aprofitant els canals de comercialització que feien cap a la ciutat de Barcelona, la conquesta dels mercats peninsular i colonial de la Corona espanyola podia oferir també moltes oportunitats als productors manufacturers catalans i mataronins. L'accés directe a sobrevent, gràcies a la Reial Cèl·lula de 16 d'octubre de 1765 que permetia no haver de passar per Cadis i la disposició sobre aranzels de 12 d'octubre de 1778, la Pragmàtica de la Llibertat de Comerç amb Amèrica, van acabar per aplanar el camí.[1]

Els Esmandia pels Milans

Un exemple de la manera com es varen articular els primers passos del canvi del model comercial mataroní es pot observar personificat en la família Esmandia.

Josep Esmandia i Milans (Mataró 1693 - Barcelona 1752) fou un dels trenta-dos homes de negoci que van presentar el projecte de constitució de la Reial Companyia de Comerç de Barcelona (1748). Hi era també el seu cosí, Bonaventura Milans.[2]

Josep Esmandia i Milans era besnét de Jaume Esmandia, bracer de Mataró.

Miquel Esmandia (Mataró 1616-1682),[3] mestre manyà, fill de Jaume, segurament va aprendre l'ofici del seu sogre, Antoni Clausell, manyà. Miquel Esmandia, que vivia al costat del convent dels pares carmelites descalços, al carrer de Sant Josep cantonada amb la muralla de Sant Llorenç, va casar en segones núpcies amb Marianna Hospital, vídua Català.[4] Miquel Esmandia i el seu fillastre, Pere Català i Esmandia, foren autors materials d'un dels forjats artístics més

importants del barroc català, la reixa de la capella de la Concepció de la catedral de Tarragona, dissenyada per Fra Josep de la Concepció, el tracista, que havia residit i treballat a Mataró.[5]

El fill de Miquel Esmandia, Miquel Esmandia i Hospital (Mataró 1658-1735), manyà, va formar part del partit local favorable a l'arxiduc durant la Guerra de Successió. Carles d'Habsburg va atorgar al manyà mataroní el títol de Ciutadà Honrat de Barcelona. Esmandia fou també un dels cincs mercaders inscrits a la Matrícula de mercaders de Mataró, que va crear l'arxiduc per premiar el suport del Consell de la Universitat a la seva reial persona. Un regal de fet al partit austriacista local. L'any 1705 va formar part de l'ambaixada que va visitar l'Habsburg per demanar el títol de Ciutat per a Mataró; i el 1708 de la Comissió que va crear el Consell de la Universitat per organitzar els actes de rebuda i estada de l'arxiduquessa a Mataró.[6] Com a austriacista animós, va ser un dels membres de la comitiva que pujà dalt del vaixell que portava la reina Elisabet Cristina de Brunswick Wolfen-büttel, un cop va ancorar davant de la ciutat, per tal de complimentar-la abans que baixés a terra.[7] L'any 1709 era jurat de la Universitat.

Miquel Català i Vidal, per la seva banda, hereu de Pere Català i Esmandia, no fou desinsaculat de les bosses del Consell pels imperials (els austriacistes). L'any 1708 va casar amb la filla d'un dels màxims caps de l'austriacisme mataroní, Pere Pi.[8] Català vivia el 1716 a pocs metres, al carrer d'en Moles, també anomenat de les Moles, en una casa conservada encara en el seu aspecte exterior original, testimoni de l'arquitectura urbana local de l'època de finals segle XVII començaments del XVIII, amb portal adovellat, pis i golfes o *porxada*.[9]

El nostre manyà austriacista, Miquel Esmandia i Hospital, va continuar i augmentar els negocis familiars cada vegada més decantats cap al comerç amb Cadis.[10] El seu matrimoni de 1692 amb Teresa Milans,[11] el va unir familiarment amb aquesta nissaga de mercaders d'Arenys que van posar el centre dels seus negocis a Barcelona. El seu sogre, Bonaventura Milans, un botiguer de teles que va participar de la recuperació comercial de la costa catalana de les darreres dècades del segle XVII,[12] s'havia convertit en un dels polivalents mercaders de la capital del Principat, que tant arrendaven els drets de la bolla com abastien de materials l'exèrcit ni que fos el dels borbònics.[13]

El fill de Bonaventura Milans, Segimon Milans, i el de Miquel Esmandia, Josep Esmandia i Milans, mercader, col·laborarien conjuntament com a socis en diversos negocis mercantils en forma de companyia.

Josep Esmandia i Milans, entre 1732 i 1769; el seu oncle i cosí germà, Bonaventura, menor, i Segimon Milans, que en foren els administradors; el fill d'aquest darrer, Francesc de Milans i Benages; Isabel de Benages i Andreu, vídua de Fèlix de Benages, Esteve Tomàs i d'Andreu i Antoni Francesc de Milans foren socis d'una companyia, per a fer qualsevol tipus de negoci, que va tenir un capital de liquidació de dues-centes vuitanta mil lliures.[14] Aquesta companyia va tenir

intenses relacions comercials amb el port de Cadis i amb Amèrica, on van col·locar un corresponsal.[15] Els Milans i el seu grup familiar es trobarien també entre els primers mercaders catalans que van actuar en l'obertura del comerç directe del Principat amb Amèrica.[16]

Bonaventura Milans, que havia estat entre els mercaders que havien intentat crear una primera Junta de Comerç de Barcelona, el 1735,[17] va ser un dels comissionats negociadors del projecte de creació d'una Reial Companyia de Barcelona. Més tard, un cop fundada, seria un dels tres membres de la primera direcció col·legiada de la companyia.[18] Creada definitivament la Junta de Comerç, Bonaventura Milans en seria vocal fins al 1765.[19] Deu anys abans (1755) exportava a Amèrica, fent escala a Cadis, mil trajos de llana per als soldats allí destacats.[20]

Aquest grup familiar fou també molt actiu en el món de les assegurances marítimes. La companyia formada pels Andreu, els Benages i els Milans ja es dedicava a les operacions de préstec «a seguretat de vida» des dels anys trenta del segle XVIII. Francesc de Milans i Benages va fundar l'any 1772 la Compañía de *Seguros Marítimos bajo la protección de la Immaculada Concepción de María Santísima y santa Eulalia*, amb una dotzena de vocals de la Junta de Comerç. Els Milans la dirigiren més de trenta anys.[21]

Els germans Josep i Maria Esmandia i Milans es van casar el 1721, respectivament, amb Teresa Cantallops i Pellicer (+1755), filla d'un comerciant mataroní, i amb Josep Mateu i Corbera[22] (+1766), pagès, congregant dels Dolors, negociant i regidor perpetu de l'Ajuntament de Mataró de 1734 a 1766, fill de Josep Mateu, comerciant.

L'any 1697 el comerciant Josep Mateu, pare, Rafael Esmandia i Jaume Baró havien fundat una companyia mercantil per negociar, tant per mar com per terra, amb tot tipus de productes. La companyia va durar com a mínim fins a la dècada dels anys vint del segle XVIII. Les seves relacions abastaren tant Cadis com el Nord d'Àfrica i el golf de Lleó.[23]

Els regidors Josep Mateu i Corbera i Salvador Reniu i Padró i el corregidor Betrela van ser els encarregats de signar l'acord amb els escolapis, que va permetre la fundació de l'Escola Pia a Mataró el 1737.[24]

Tornant als Esmandia, Josep Esmandia i Milans es va traslladar a viure a Barcelona per tal de portar millor uns negocis que cada dia passaven més per la capital del Principat. El seu cunyat, Josep Mateu, es va fer càrrec dels de Mataró.[25] L'any 1752 Mateu fins i tot vivia a la casa dels Esmandia del carrer de Barcelona. Josep Esmandia, establert a Barcelona i després de comprar diverses finques rústiques, va fer aixecar un gran casal amb capella a ponent de la ciutat, vora el torrent d'en Bova, el de les Esmandies (1747), per tal de centralitzar-hi la producció agrària i utilitzar-la de casa d'estiueig.[26] Això esdevenia a no gaires metres de la Torre Llauder, un cas semblant de continuïtat residencial «agro-estival»,

propietat d'una altra família mataronina que s'havia traslladat a Barcelona per fer negocis: els Llauder. La Torre Llauder era construïda sobre les ruïnes d'una antiga vila romana, amb banys propis, que havia estat propietat d'un ciutadà de Barcino. Josep Esmandia i Milans seria enterrat a Santa Maria del Mar, a diferència del seu pare, que havia escollit sepultura a la capella del Sagrament de la parroquial de Mataró. Tanmateix, Josep Esmandia i Milans va fundar un aniversari a l'església del pares carmelites de la capital del Maresme.[27]

Josep Esmandia i Milans, que era familiar del sant Ofici, com el seu cunyat Josep Cantallops i Pellicer, va obtenir la Ciutadania Honrada de Barcelona entre 1739 i 1740.[28] El seu fill, Felip Neri Esmandia i Cantallops, fou tresorer general del Sant Ofici del Principat, com ho havia estat el seu pare.[29]

Josep Mateu i Corbera, cunyat i oncle dels dos anteriors Esmandia, va ser el pare del mataroní Francesc Mateu i Esmandia (+ Sant Boi de Llobregat 1800), prevere, rector de Dosrius[30] i de Sant Boi de Llobregat. Fou autor d'un *Compendi o breu explicació de la doctrina cristiana en forma de diálogo entre pare i fill,* un dels catecismes, en català, més populars dels segles XVIII i XIX, fins al punt de ser, durant gairebé un segle l'oficial de l'Escola Pia a Catalunya. Es coneixen més de setanta edicions durant el segle XIX.

La germana de Francesc Mateu, Maria Teresa Mateu i Esmandia, va casar amb el notari Pau Teixidor i de Vilalta,[31] un dels primers diputats del Comú de la Ciutat (1767-1768).[32]

Felip Neri Esmandia i Cantallops (Barcelona c.1722-1793) va regalar a l'església parroquial de Mataró una imatge de la Mare de Déu de la Mercè que seria col·locada a la capella de les Santes, i va pagar la construcció del seu cambril, que es va inaugurar amb un solemne *Te Deum* d'acció de gràcies el 10 de desembre d'aquell 1752. L'advocació mariana per excel·lència de Barcelona arrelava a la, fins aleshores, competidora Mataró, una ciutat que havia deixat de definir-se en oposició a la capital.

La família Esmandia va continuar amb el fill de Felip Neri Esmandia i Cantallops i Eulàlia Terradelles i Mates, Ramon Esmandia i Tarradelles.[33] La seva germana, Felipa Esmandia i Terradelles, va casar amb Josep Maria Brost, vescomte de Sant Jordi i segon tinent de granaders de les Reials Guardes Espanyoles.[34]

Ramon Esmandia i Terradelles va casar amb Francesc Vieta i Forners,[35] germà de Josefa Vieta i Forners, que s'havia casat amb el doctor en drets Vicenç Freixes i Morgades, Ciutadà Honrat de Barcelona,que era síndic personer del Comú de Mataró el 1808, quan la ciutat va ser assaltada pels francesos.

La pubilla de Ramon Esmandia i Tarradelles, Ramona Esmandia i Vieta, va casar amb Ramon de Vedruna i Vidal (1776-1846), germà de Santa Joaquima de Vedruna, i fill de Llorenç de Vedruna, notari.[36] Ramon de Vedruna i Vidal, alumne

de lleis a Cervera, fou advocat i assessor de la Junta de Comerç de Barcelona, institució de la qual fou vocal hisendat durant la dècada dels anys vint del segle XIX.[37] L'any 1803 ingressava a l'Acadèmia de Jurisprudència de Barcelona i a la de Belles Arts, de la qual fou secretari, censor i tresorer. Fou regidor de l'Ajuntament de Barcelona (1805-1833)[38] i, com a tal, va col·laborar per a la reobertura de l'Acadèmia de Belles Arts tancada de 1824 a 1833.

Va heretar el casal de les Esmandies Marià de Vedruna i Esmandies, germà de Joaquima de santa Teresa de Vedruna i Esmandia (1820-1901), que va professar al Carmel Descalç de Mataró el 1852.[39]

Els Esmandia i Velada

La família Esmandia era present a Mataró en una segona branca, la iniciada per Rafael Esmandia, un altre dels mercaders i parçoners d'embarcacions de la ciutat de finals de segle XVII. Rafael Esmandia, que era cosí germà de Josep Esmandia i Milans,[40] l'any 1697 importava sucre, tabac i plom de Cadis i Lisboa.[41] Rafael Esmandia fou conseller de l'Ajuntament nomenat el 1715 per les autoritats felipistes, l'anterior a la implantació del decret de Nova Planta i de les regidories perpètues.[42]

Rafael Esmadia fou pare de Jaume Esmandia, comerciant, que va casar amb Maria Teresa Velada, germana de Pere Anton Velada.

Pere Anton Velada, botiguer de teles i familiar del Sant Ofici, fou un altre dels comerciants mataronins que, tenint com a base d'operacions la capital del Maresme, va posar un peu a Barcelona per poder accedir amb més facilitat als mercats colonials. L'any 1749 va embarcar gèneres en l'expedició de *La Perla de Catalunya*, on Francesc Milans era capità, el primer èxit comercial aconseguit de l'intent d'obrir relacions directes entre el Principat i Amèrica,[43] encara havent, però, de fer escala a Cadis. L'any 1718, Velada, que de fet havia nascut a Blanes, casava a Mataró amb Josefa Mandri.[44] El seu fill, Josep Anton Velada i Mandri, llicenciat, fou congregant dels Dolors de Mataró.

Les Esmandies, casa a quatre aigües al centre esquerre de la imatge, envoltada d'hortes.

Rafael Esmandia i Velada es va traslladar a Barcelona on, el 1758, ingressava a la Matrícula de Comerciants. Sis anys més tard, feia el mateix el seu cosí germà, Josep Antoni Velada i Català.[45]

El seu germà Josep Esmandia i Velada (Mataró 1728[46]-1774[47]), prevere, va obtenir cap a 1755 el benefici de Santa Anna i Sant Roc de la parroquial de Mataró.[48] L'any 1772 era un dels residents, apoderats per la comunitat de preveres, que va desplaçar-se a Sant Cugat a buscar les relíquies de les Santes Juliana i Semproniana.[49]

Les germanes Maria Josefa i Maria Teresa Esmandia i Velada van casar respectivament amb el botiguer de teles Joan B. Queralt i amb el notari Josep Serra. A la façana de la casa d'aquest darrer, va aparèixer una botifarra pintada durant els aldarulls de 1754-1764.

INTEGRACIÓ ECONÒMICA HISPÀNICA I COMERÇ INDUSTRIALISTA

Capital mercantil i capital industrial

A mesura que avançava la integració dels mercats hispànics, va anar desapareixent l'antiga desvinculació existent a la capital del Maresme entre la manufactura local i el comerç de llarg abast protagonitzat pels grans mercaders de la població. Durant els segles XVI i XVII, bona part d'aquests darrers eren interessats en el manteniment de Mataró com a un port franc on poder importar i reexportar producció forana vinculant Cadis i Lisboa, on arribaven els colonials, amb la Mediterrània Nord-Occidental i viceversa. Una especialització comercial que com a rèmora no deixava desplegar el sector manufacturer, especialment el tèxtil, sotmès a la competència de la producció estrangera que arribava a la costa catalana. També, en el cas de Mataró, aquí de mans de mercaders de la pròpia localitat.

Paradoxalment, el programa industrialista de Narcís de la Penya, que havia cridat a superar aquest model, aconseguia fer-se realitat amb la integració del mercats sotmesos a la Corona espanyola de les dues bandes de l'Atlàntic. Derrotada el 1714 la seva aposta política, renaixia de les cendres l'econòmica, adaptada, és clar, a les coordenades que la centralització administrativa espanyola imposava. El benestar econòmic que el Principat va aconseguir endolcir l'amargor de la derrota política.

Els comerciants es convertirien, ara, en canal de distribució cap a la Península i cap als mercats colonials de la producció local. Ells mateixos serien sovint protagonistes d'aquest despertar industrial, de manera que seria essencial la presència del capital mercantil en les primeres fàbriques d'indianes de la ciutat.

L'any 1783 Bernardo Espinalt descrivia la ciutat amb els següents termes:

«Está esta Ciudad al Levante de Barcelona a quatro leguas de ella en una llanura deliciosa, y fértil, abundante de todos frutos, particularmente de mucho vino tinto muy bueno, y de gran suavidad, de lo que hacen gran comercio, y le embarcan para fuera del Reyno; le compran los Ingleses dexando por equivalente bacalao, y otras muchas mercadurias: se labran en ella curiosos vidrios, pero sobre todo se trabaxan buenos encaxes, y blondas por las mugeres, no solo de esta Ciudad sino de toda la costa.

(...) La Gazeta de Madrid del Viernes 30 de Octubre del año de 1778, numero 51, en el capitulo de Barcelona nos presenta una idea de la aplicación de los naturales de Mataró, a varios ramos, con la expresión siguiente.

Entre los Pueblos de esta laboriosa Provincia (a quienes puede servir de modelo su Capital, llena de fabricas, talleres, é industria) merecen distinguido lugar, y mención la actividad, y amor al trabajo de los vecinos de Mataró así en lo concerniente á las fábricas, y trafico, como a la labranza, y marina, siendo general é incesante la aplicación en hombres, y mugeres, y aun en los niños. Estas dos ultimas clases trabajan encages de hilo, y seda, de cuyo oficio se mantiene multitud de gente: hay una fábrica de indianas, que fue la segunda de todas las establecidas en Cataluña por Don Josef Cantallops, la qual habiendo principiado por quatro telares, tiene en el dia quarenta y dos, y dá ocupación a cien familias, debiéndose sus aumentos á la inteligencia, y celoso desvelo de Don Salvador y Don Félix Campllonch, padre é hijo, a cuyo cargo se halla: ocho de medias de seda, otra de tegidos de algodón, y de hilo para lona: cien telares de gasa, y pañuelos de seda: una fabrica de jabón, y cinco de aguardiente, muy necesarias para aprovechar el sobrante de vinos, de que abunda aquella comarca (donde ha sido este año copiosísima la cosecha, y ordinariamente le subministra un renglón muy útil de comercio activo); no son menos recomendables las faenas de los labradores, así en el desmonte, y allanamiento de terrenos montuosos, como en el cultivo, valiéndose para el riego de que este necesita, de una minas construidas a principios del siglo en las inmediaciones de aquel Pueblo para recoger, y conducir las aguas desde las montañas a las llanuras. Mediante este auxilio han formado huertas que abastecen de fruta, y hortaliza aquella, y otras muchas Ciudades. Tiene dicha Ciudad un astillero en donde se han construido embarcaciones de bastante porte, y actualmente se están fabricando dos saetías, de quatro mil quinientos quintales cada una, y ocho, a diez cañones con destino al comercio, principalmente de América. Su playa brinda con las mejores proporciones para hacer un puerto cómodo, y hermoso. El mismo loable espectáculo de laboriosidad é industria (con las quales aumentan visiblemente la población, y riqueza del país) ofrecen varios otros Lugares de sus contornos, como las Villas de Areñs, y Canet. En la primera hay establecidas tres manufacturas de cotonias, y otras tantas fábricas de aguardiente, y se construyen en el día tres saetias, una de tres mil quintales, y las otras dos de quatro mil, todas para ocho cañones. En la segunda se construye en el día otra de quatro mil quintales, y diez cañones; y está para concluirse una fragata de diez mil quintales, y treinta cañones. Tiene además tres fábricas de aguardiente, y cinco de medias de seda. Terminaremos las

noticias económicas de dicho país, con la de las aguas minerales del Lugar de Caldas de Estrach dotadas de eficaz virtud para la curación de los dolores reumáticos, enfermedades cutáneas, debilidades de estomago, y otras enfermedades como la experimentan á menudo muchos enfermos de todo el Reyno, y aun de Francia, que acuden á beberlas y freqüentan sus baños con los mas beneficiosos efectos.

Tiene esta Ciudad [de Mataró] por Armas en escudo partido de alto a baxo, a la derecha las quatro sangrientas Barras en campo de oro, y a la izquierda una Mano con un ramillete de flores del modo que quedan demostradas en la estampa numero XIII».[50]

Els Cantallops

A mitjan segle XVIII apareix la primera fàbrica d'indianes documentada a Mataró, la de Jaume Campins, Francesc Feliu de la Penya, Galceran Vilallonga i d'altres socis. Una indústria que esdevenia un dels primers passos de la conversió de Mataró, d'una plaça bàsicament comercial, a una ciutat industrial. Una reformulació de l'estructura econòmica de la ciutat. De moment, seria la producció d'indianes orientada encara a la substitució d'importacions. L'augment del consum d'aquests productes i la prohibició d'importar-ne de l'estranger va estimular l'obertura d'aquests establiments.[51] Reapareixia de les cendres l'esperit industrialista teoritzat per Narcís Feliu de la Penya. Malgrat que en aquests primers experiments industrials apareixen socis capitalistes de filiació austriacista, les oportunitats van atraure també l'atenció d'alguns dels comerciants de filiació borbònica, com fou el cas d'Antoni Llauder o de Rafael Peramàs i Plegamans (1682-1770).

Una altra fàbrica d'indianes, la dels Cantallops-Campllonch, havia estat fundada c. 1749 per Josep Cantallops i Pellicer (+1773), amb la col·laboració de Francesc Dorda i Buixó, germà del regidor perpetu Jaume Dorda i Buixó. Com ha estudiat Joaquim Llovet, la fàbrica era situada a la sènia d'en Brua, prop de la riera de Cirera.[52] Vint anys més tard, era al lloc anomenat del Palau, indret on també podien establir-se prats d'indianes. Per donar sortida, entre d'altres, a les indianes de la seva fàbrica, el 1749, Cantallops fundava amb el seu sogre Josep Verívol una societat mercantil a tal efecte.

El pare de Josep Cantallops i Pellicer, Salvador Cantallops,[53] era un sastre de la ciutat que l'any 1716 tenia una botiga de teles al carrer de Santa Maria,[54] el principal eix comercial i on estaven la majoria d'aquests establiments. Els Cantallops ampliaren el seu negoci amb l'exportació de vi i aiguardent. Disposarien aviat de diverses vinyes i d'una oficina d'aiguardent a Llavaneres.

Josep Cantallops i Pellicer va passar ja a invertir en capital industrial, en el sector de les indianes, la seda i l'adoberia,[55] a més a més de gestionar els masos Verívol i Casals de Vilassar i Cabrils respectivament, propietat de la seva esposa Maria Teresa, pubilla de la casa Verívol.[56]

Josep Cantallops i Francesc Dorda van fundar, el 1760, un dels tallers més importants de fabricació de vels i mocadors de Mataró. L'any 1768, aquest establiment es va convertir en la *Sociedad de Puntas Blondinas*, a la qual van aportar capital els germans Joan i Cristòfol Camín, apotecaris, com a nous socis. Durant la segona meitat del segle XVIII, les dues fàbriques, la d'indianes i la de vels, de Josep Cantallops i Francesc Dorda, van arribar a donar feina a unes cent cinquanta famílies.[57]

Salvador Cantallops havia estat insaculat *ex novo* l'any 1707 per les autoritats austriacistes a les bosses de les magistratures de la Universitat de Mataró durant la Guerra de Successió. El seu fill, Josep Cantallops i Pellicer, botiguer de teles, comerciant i familiar del Sant Ofici com el seu pare, fou proposat per a regidor perpetu l'any 1766 durant l'intent de regeneració política de l'Ajuntament després del motí d'Esquilacce i els disturbis locals de 1754-1764. L'any 1766 va ocupar una de les primeres quatre places de diputat del Comú.[58] Per l'any i la magistratura, els Cantallops es deurien posicionar a favor dels Comuns en la lluita dels gremis contra el corregidor de mitjans segle. Ens trobem, malgrat la posició de comerciants benestants vinculats a la progressiva integració de l'economia espanyola, amb un altre cas local de continuïtat entre l'autriacisme vençut el 1714 i l'oposició a l'absolutisme municipal de mitjan segle XVIII.

La pubilla Josefa Cantallops i Verívol, filla de Josep Cantallops i Pellicer,[59] va casar amb l'hereu de la casa Guarro, Fèlix Antoni Campllonch (Guarro) i Velada (1752-1831), fill de Salvador Campllonch i Guarro, que havia ingressat al Cos de Comerciants Matriculats de la Llotja de Barcelona l'any 1764.

L'any 1783, Salvador Campllonch i Guarro, i el seu fill, Fèlix Antoni Campllonch i Velada, tenien la fàbrica d'indianes establerta «por Don Josef Cantallops, la qual habiendo principiado por quatro telares, tiene en el dia quarenta y dos, y dá ocupacion a cien familias, debiendose sus aumentos a la inteligencia, y celoso desvelo de Don Salvador, y Don Felix Campllonch, padre, e hijo, a cuyo cargo se halla».[60]

Els Guarro

Jaume Guarro, fill d'un pagès de Clariana, Joan Guarro, es va establir a Mataró a començaments del segle XVII. A la capital del Maresme va exercir de negociant com el seu fill, Jaume Guarro, menor.[61]

Jaume Guarro, menor, fou pare dels germans Salvador, Sebastià, Josep i Maria Guarro. Sebastià[62] i Josep Guarro[63] casaren amb les germanes Teresa i Rosa Pi i Soler, filles de Llorenç Pi, adroguer.

Els germans Salvador, Sebastià i Josep Guarro foren congregants dels Dolors. El primer fou cunyat del doctor Joan Roig i Barceló, prevere i oncle de Joan i Fèlix Pla i Roig,[64] tots ells residents perpetus de la parroquial de Mataró.

Casal dels Campllonch-Guarro-Cantallops, a la Riera.

Salvador Guarro, el gran dels germans, fou negociant i passamaner, ofici que deixa entreveure que el centre de les operacions mercantils de la família era el comerç de teles i altres productes tèxtils.[65] L'any 1704, els tres germans, l'espòs de Maria Guarro, Esteve Mates, mercader,[66] i el cunyat de Sebastià Guarro, Llorenç Pi i Soler, s'associaren per crear una companyia mercantil, que fou ampliada posteriorment amb Rafael Peramàs i Plegamans, el gendre dels esposos Mates-Guarro.[67]

Durant la Guerra de Successió, Josep i Salvador Guarro, el seu cunyat Esteve Mates i el consogre d'aquest darrer, Miquel Peramàs, menor, pescador, foren desinsaculats de les bosses del Consell per les autoritats austriacistes l'any 1707. Dos anys més tard, es va procedir a una rehabilitació parcial de la família Guarro. Esteve Mates fou reintroduït a les bosses del Consell. Sebastià Guarro, que va ser-hi sempre mantingut, va obtenir un dels efímers cinc títols de mercaders de Mataró que foren atorgats per la ciutat durant el període austriacista.[68]

Aquestes rehabilitacions d'un austriacisme acceptat amb recança, segurament per una incomoditat subjacent pels potencials perjudicis de l'aposta que oferia la via de l'Habsburg per Mataró, deuen explicar el fet que els Guarro fossin cridats a ocupar alguns càrrecs dins els primers ajuntaments borbònics. Una

victòria austriacista que, al cap i la fi, no implicava gaires expectatives de futur per a un comerç local lligat al model de port franc en detriment de Barcelona, ciutat que podia obtenir massa franqueses amb un arxiduc victoriós.

Salvador i Josep Guarro, aquest darrer com a oïdor de comptes, el seu cunyat Esteve Mates i el gendre d'aquest darrer, Rafael Peramàs i Plegamans,[69] van entrar a formar part del primer ajuntament borbònic l'any 1715. Tres anys més tard, Esteve Mates, mercader, aconseguia una de les primeres regidories perpètues nascudes de l'aplicació a nivell local del Decret de Nova Planta. Regidoria que mantindria fins a l'any 1735.[70] Esteve Mates, encarregat de la gestió del cadastre a Mataró durant els primers anys del seu establiment,[71] va casar l'any 1725 amb Gertrudis Pou i Torner,[72] cunyada del regidor perpetu Joan Antoni Andreu i Forners.

Mates, que féu el salt al comerç de productes tèxtils a gran escala, associant-se amb la família Guarro,[73] era fill de Francesc Mates, sastre, i nét de Jaume Mates, pagès.[74]

L'any 1735, Esteve Mates va passar a Barcelona, ciutat on calia romandre si es volia estar a punt per aprofitar les oportunitats que per als catalans es presentaven amb la política de monopoli colonial comercial dels borbons espanyols. Des de la ciutat comtal va invertir en botigues i fàbriques d'indianes a Mataró.[75] L'any 1758, el seu fill, Esteve Mates i Guarro (+1763) entrava a formar part del Cos de Comerciants Matriculats de la capital del Principat. També seria un dels directors de la Reial Companyia de Barcelona.[76]

El cunyat d'Esteve Mates i Guarro, Rafael Peramàs i Plegamans, que el 1756 havia entrat a la matrícula de comerciants del Consulat de Cadis per tal de poder comerciar amb les colònies,[77] era propietari, el 1747, de la segona de les fàbriques d'indianes documentades a Mataró.[78] Rafael Peramàs fou pare d'Ignasi Peramàs i Mates (Mataró, c.1722-1799), jesuïta, i de Josefa Peramàs i Mates (Mataró 1713-1775), la primera mataronina que va professar al monestir de l'Assumpció de les Clarisses Caputxines a Mataró. Rafael Peramàs i Plegamans, membre de la Congregació dels Dolors, com el seu pare, fou el primer síndic del monestir.

El gran dels germans Guarro, Salvador Guarro, que l'any 1716 vivia al carrer Nou,[79] va casar amb Josefa Roig i Barceló,[80] filla de Joan Roig, doctor en medecina.

La seva pubilla, Emmanuela Guarro i Roig, va casar l'any 1718 amb Fèlix Campllonch i Tarau, botiguer de teles, germà de Josep Campllonch i Tarau, claver i majordom de propis de l'Ajuntament (1715-1731). Després de quedar vídua el 1726, Emmanuela Guarro va associar als negocis familiars fins a l'any 1744,[81] per minoria d'edat dels seus propis fills, l'espòs de la seva cosina germana, Rafael Peramàs i Plegamans.

Emmanuela Guarro i Roig va fundar el 19 de setembre de 1730 el benefici perpetu de Nostra Senyora del Roser, benefici que fou admès per l'Ajuntament a distribucions de funerària.

El seu cosí germà, fill del seu oncle Sebastià Guarro, Josep Martí Guarro i Pi (Mataró 1708[82]-1781), prevere, fou obtentor del benefici de Sant Ramon de Penyafort de la parroquial[83] i congregant dels Dolors i, des de la seva fundació, membre de la Confraria de les Ànimes de la parroquial. Un dels dos arxivers[84] de la comunitat de preveres de la parroquial, morí el 7 de juliol de 1781.[85]

Un altre cosí germà, fill del seu altre oncle Josep Guarro, Mateu Guarro i Pi (Mataró 1715[86]-1755), prevere, fou beneficiat de Santa Anna i Sant Roc de la mateixa parroquial. L'any 1754 signava amb la resta de residents la concòrdia amb el rector per mitjà de la qual es repartien entre tots ells diferents tasques de l'administració parroquial. Va morir el 28 de novembre de 1755.[87] Mateu Guarro i el seu germà, Josep Guarro, menor, negociant, foren congregants dels Dolors.

Els Campllonch - Guarro

L'hereu de la pubilla Guarro, Salvador Campllonch i Guarro (+1779) va casar, l'any 1746, amb Teresa Velada i Mandri, pubilla de Pere Anton Velada, botiguer de teles de la ciutat i familiar del Sant Ofici.

L'any 1763, Salvador Guarro i Josep Queralt eren els dos majors contribuents de l'impost del Ganancial, que gravava les activitats comercials i industrials de Mataró.

Salvador Campllonch i Guarro fou obrer de la parròquia de Santa Maria i, com el seu pare, Fèlix, membre de la Congregació dels Dolors, associació religiosa de la qual fou corrector durant trenta-sis anys el seu cosí germà, Llorenç Campllonch i Daviu-Llentisclar (1702-1788), prevere, que fou pare espiritual de gairebé una generació de mataronins,[88] entre els quals el seu nebot, Josep Maria Camín i Camploch, prevere, resident perpetu de Santa Maria i corrector dels Dolors, fill de Joan Camín, apotecari, un dels socis de la *Sociedad de Puntas Blondinas* de Cantallops.

Congregant també dels Dolors, Fèlix Campllonch i Guarro (+1750), prevere, fou resident perpetu de la parroquial. Hi va professar quan encara era clergue. Posteriorment, va obtenir un benefici a Santa Maria, el del Roser, el patronat del qual ostenta el seu germà Salvador Campllonch i Guarro. Fou dels primers confrares de les Ànimes. Va morir a Mataró el 16 de març de 1750.[89]

L'any 1786, el seu fill i hereu, Fèlix Anton Campllonch i Velada, botiguer, negociant, hisendat i vicecònsol de Dinamarca a Mataró, obtenia la Ciutadania Honrada de Barcelona. Pel seu matrimoni amb la pubilla Cantallops, va heretar la fàbrica d'indianes i els altres negocis del seu sogre, com hem vist.

Fèlix Antoni Campllonch i Velada fou, com el seu pare, congregant dels Dolors i obrer de la parroquial de Santa Maria, en el seu cas, de 1779 a 1785.

Ni Salvador Campllonch i Guarro ni el seu fill Fèlix Antoni Campllonch Guarro i Velada van ocupar cap regidoria perpètua de l'ajuntament borbònic. El primer fou diputat del Comú de 1775 a 1776,[90] i Fèlix Antoni Campllonch i Velada de 1799 a 1801, després d'haver format part de la Junta d'Armament de Mataró per organitzar els miquelets del partit que lluitarien en la Guerra Gran a l'Empordà.[91] De 1809 a 1812 fou síndic procurador general.

El seu fill Joaquim Maria Campllonch i Cantallops (c.1783-1840[92]), l'any 1834, com a regidor anual de l'Ajuntament, ja que l'any anterior s'havien destituït els vitalicis, féu la crida, amb la resta de companys de consistori, a respectar el nou Estatut Reial. Va morir sense descendència.

El seu germà, Josep Maria Campllonch i Cantallops (Mataró c.1786-1854[93]) fou prevere resident perpetu de Santa Maria de Mataró i, des de març de 1835, beneficiat del Roser de Santa Maria. Josep Maria i el seu germà, l'hereu de la casa, Joaquim Maria, foren alumnes de l'Escola Pia de la ciutat[94] i congregants dels Dolors.[95]

El matrimoni Campllonch-Guarro va residir a can Guarro de la Riera. Els seus descendents van ampliar i enriquir la casa fins al punt de fer-la la més noble de la ciutat, testimoni inequívoc de la bona marxa de l'economia familiar.

Els dies 22 i 23 d'abril de 1741, can Guarro, que tenia capella pròpia, jardí, corts i celler, havia ja hostatjat, el jorn previ a la fundació, les sis primers religioses caputxines del monestir de Mataró que venien de Santa Maria la Reial de Barcelona. I, anys a venir, el comte d'Asalto, el comte d'Aranda i el de Santa Clara i, ja al segle XIX, els generals Lacy, Eroles, Copons[96] o el propi Ferran VII, que hi va dormir, el 29 de març de 1814, al seu pas per Mataró de retorn del seu exili francès. I entremig, *por ser la más vistosa, y en el mejor parage de la Ciudad*, fou l'escollida pel corregidor per hostatjar el general Duhesme quan aquest féu entrada a la ciutat, el dia 12 de febrer de 1808, amb les seves tropes, camí de Barcelona.

La capella de la casa guardava la imatge processional de la Mare de Déu del Carme de l'orde tercer del Carme, erigit al proper convent carmelità de Sant Josep de Mataró.

Ramon Reixach i Puig

NOTES

1.- Pere Voltes i Bou, *Catalunya i la llibertat de comerç amb Amèrica* (Barcelona 1964), 6.

2.- Pere molas i Ribalta, *Comerç i estructura social a Catalunya i València al segle XVII i XVIII* (Barcelona 1977), 262.

3.- Enric Subiñà i Coll, «Les Esmandies: un casal i una família (segle xviii)», *XXII Sessió d'Estudis Mataronins*, Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (Mataró 2006), 125-146.

4.- Miquel Esmandia, mestre manyà, es va casar l'any 1640 amb Mariàngela Clausell i l'any 1652 amb Marianna Hospital, vídua Català.

5.- Rafael Soler i Fonrodona, «Notes sobre la procedència mataronina d'unes teles de Viladomat», *VII Sessió d'Estudis Mataronins*, Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (Mataró 1990), 85-87.

6.- Subiñà, «Les Esmandies», 125-127.

7.- Joaquim Llovet, *Mataró, 1680-1719. El pas de vila a ciutat i Cap de Corregiment* (2002), 116 i 117.

8.- Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró [=MASMM], M4. Miquel Català, fill de Pere Català, manyà, i de Marianna Vidal, es va casar, l'any 1708, amb Elisabet Pi i Garau, filla de Pere Pi, ciutadà honrat de Barcelona, i d'Anna Garau. Va assistir el casament Jaume Viladrau, prevere, essent-ne testimonis els doctors Jaume Mates i Salvador Portell, preveres.

9.- AMM, Apeo 1716.

10.- Subiñà, «Les Esmandies», 125-127.

11.- MASMM, M3 f 137 i 276. Miquel Esmandia i Hospital, mercader, es va casar en primeres núpcies amb Dorotea Pi, filla de Bartomeu Pi, calafat, i d'Anna, essent-ne testimonis Francesc Tria, prevere, i Salvador Saurí. I, en segones, l'any 1692, amb Teresa Milans, filla de Bartomeu Milans, d'Arenys de Mar.

12.- Molas, *Comerç i estructura social*, 167.

13.- *Ibid*., 257, 259 i 290. L'any 1714 Els Milans es trobaven entre els arrendadors del dret de bolla. Els Milans abastiren l'exèrcit borbònic en temps de la Guerra de Successió i en l'expedició a Sicília de 1718.

14.- *Ibid*., 255-256.

15.- Carlos Martínez Shaw, *Catalunya i la Carrera de Indias* (Barcelona 1981), 64-65.

16.- Molas, *Comerç i estructura social*, 256 i 291.

17.- *Ibid*., 262.

18.- Martínez, *Catalunya i la Carrera de Indias*, 71.

19.- Molas, *Comerç i estructura social*, 254, 271 i 283.

20.- MARTÍNEZ, *Catalunya i la Carrera de Indias*, 234.

21.- MOLAS, *Comerç i estructura social*, 294.

22.- MASMM, M5 f 19.

23.- J. GIMÉNEZ, *Mataró en la Catalunya...* (2001), 635-647.

24.- FRANCESC CABAÑAS, *Bloc Mataroní. Una manera de fer història* (Mataró 1990), 57. Reedició de la mateixa obra publicada l'any 1925, p. 117. Tots dos, amb el corregidor i un representant de l'Escola Pia, signaren l'acord per a la vinguda i finançament públic dels escolapis a Mataró.

25.- SUBIÑÀ, «Les Esmandies», 129.

26.- *Ibid*., 134-135.

27.- SUBIÑÀ, «Les Esmandies», 128 i 130.

28.- MOLAS, *Comerç i estructura social*, 258-259 i 283.

29.- SUBIÑÀ, «Les Esmandies», 128 i 131.

30.- Llibre de Confrares de les Ànimes on consta de 1759 a 1770.

31.- MASMM, M6 f 228-229 i M7 f 51. Pau Teixidor i de Vilalta, notari, fill de don Fèlix Teixidor i de Vilalta, capità del regiment de Dragons de Tarragona, i de Maria Trigoler, es va casar l'any 1753 amb Maria Teresa Mateu i Esmandia. Va assistir el rector Francesc Llauder, essent-ne testimonis Salvador Bages i Francesc Bosch, comerciant. I, en segones, l'any 1760, es va casar amb Semproniana Verívol i Sanromà, filla de Joan Verívol, pagès, i de Semproniana. Foren testimonis Jaume Colomer, major, sastre, i Jaume Colomer, menor, sastre.

32.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 148.

33.- RAFAEL SOLER I FONRODONA, «Notes sobre la procedència mataronina d'unes teles de Viladomat», *VII Sessió d'Estudis Mataronins*. Museu Arxiu de Santa Maria (Mataró 1991), 85-87.

34.- SUBIÑÀ, «Les Esmandies», 131.

35.- *Ibid*., 132.

36.- Ramon Esmandia i Terradelles, ciutadà honrat de Barcelona, es va casar amb Francesca Vieta. Ramona d'Esmandia i Vieta (1785-1855) es va casar amb Ramon de Vedruna i Vidal (Barcelona 1776-1846), germà de santa Joaquima de Vedruna i Vidal Barcelona (1783-1854), fundadora, l'any 1826, de les Carmelites de la Caritat, dedicades a l'atenció hospitalària i l'educació de les noies. Era filla de Llorenç de Vedruna i Malet, cavaller i notari.

37.- MOLAS, *Comerç i estructura social*, 168.

38.- *Ibid*., 278.

39.- SUBIÑÀ, «Les Esmandies», 131.

40.- MASMM, M3 f 286. Rafael Esmandia, mariner i comerciant, fill de Rafael Esmandia, germà de Miquel Esmandia, manyà, es va casar l'any 1693 amb Maria.
MASMM, M4 f 254. Jaume Esmandia, comerciant i negociant, fill de Rafael Esmandia, es va casar l'any 1718 amb Maria Teresa Velada, filla de Rafael Velada, botiguer de Blanes i de Francesca.

41.- MARTÍNEZ, *Catalunya i la Carrera de Indias* (1981), 53.

42.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 42.

43.- MARTÍNEZ, *Catalunya i la Carrera de Indias*, 179, 180 i 182.

44.- MASMM, M f 255. Pere Anton Velada, botiguer de teles natural de Blanes, fill de Rafael Velada, botiguer de teles, i de Francesca, es va casar l'any 1718 amb Josefa Mandri, filla de Jaume Mandri, pagès, i de Josefa Bonavent. Va assistir el doctor Ramon Riera, prevere rector, essent-ne testimonis Francesc Català, Joan Ribera, adroguer, i el doctor Salvador Portell, prevere resident.

45.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 42 i 202.

46.- MASMM, B13 f 59. Josep Faust Jaume Joan Esmandia i Velada fou batejat el 10 de setembre de 1728 pel vicari Jaume Guiu, prevere, essent-ne padrins Rafael Esmandia, fill de Jaume, i Maria Català, esposa de Josep Velada.

47.- Va succeir en el benefici Mateu Guarro, prevere. Fou congregant dels Dolors i confrare de les Ànimes des de la fundació de la Confraria.
MASMM, O3 f 149. Va morir l'11 de desembre de 1774, als quaranta-sis anys. Féu testament en poder d'Antoni Mataró, notari. Fou enterrat a Santa Maria.

48.- Josep Esmandia va aconseguir el benefici per permuta amb Tomàs Codorniu, que l'havia obtingut a la mort de Mateu Guarro. L'any 1776 el benefici es trobava en un plet sobre qui era el patró, ja que Joan Vieta, clergue, també n'al·legava la seva obtenció.

49.- LLUÍS FERRER I CLARIANA, *Santa Maria de Mataró. La parròquia. El temple*, v. II (Mataró 1971), 95.

50.- BERNARDO ESPINALT Y GARCIA, *Atlante español o Descripción General, Geográfica, Cronólogica e Histórica de España, por Reynos y Provincias*, Capítulo XI, Corregimiento de Mataró (Madrid 1783), 83-93.

51.- J. LLOVET, *Mataró dels orígens de la vila...* (2000), 233.

52.- *Ibid*., 233-234.

53.- Salvador Cantallops era fill de Gaspar Cantallops, sastre i botiguer.

54.- MASMM, Apeo 1716.

55.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 26.

56.- *Ibid*., 44.

57.- FRANCESC COSTA, *Mataró al segle XVIII* (1988), 107 i 110.

58.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 129 i 148.

59.- *Ibid*., 44, 45, 50 i 66.

60.- ESPINALT, *Atlante español*, Capítulo XI, 89-90.

61.- MASMM, Jaume Guarro, menor, negociant, es va casar amb Margarida; va fer testament l'any 1675.

62.- MASMM, M4 f 67. Sebastià Guarro (+1738) es va casar el 1701 amb Teresa Pi i Soler, essent-ne testimonis Baltasar Major, prevere, i Baltasar Àlvarez, clergue, tots dos residents de la parroquial. Segons el seu inventari *post mortem*, tenia cases al carrer de Santa Maria, cinc vinyes i un hort, censals i efectes de la companyia per valor de 24.398 lliures.

63.- MASMM, M3 f 291. Josep Guarro es va casar el 1694 amb Maria Rosa Pi i Soler. Assistí el casament Josep Puig, prevere, resident amb llicència del rector, essent-ne testimonis Francesc Baró, ciutadà honrat de Barcelona i Joan Torner, menor, negociant.

64.- MASMM, M3 f 98. Pel casament de la seva cunyada Maria Roig i Barceló, l'any 1674, amb Joan Rotllan Pla, cirurgià.

65.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 35, 43 i 188. Els Guarro, Peramàs i Campllonch es dedicaren especialment al comerç de teles.

66.- MASMM, M3 f 283. Esteve Mates, mariner, fill de Francesc Mates, pagès i, posteriorment, sastre, es va casar l'any 1693 amb Maria Guarro, assistint Josep Soler, prevere, i essent-ne testimonis Joan Roig i Barceló i Jaume Vendrell, doctors en medicina.

67.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 43.

68.- LLOVET, *Mataró, dels orígens*, 248.

69.- MASMM, M4 f 156. Maria Àngela Mates i Guarro es va casar el 1710 amb Rafael Peramàs i Plegamans, comerciant.

70.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 86 i 96.

71.- *Ibid*., 106.

72.- MASMM, M5 f 78. Va assistir Tomàs Torner, prevere, essent-ne testimonis Bonaventura Català, prevere, i el doctor Joan Pau Simon, prevere.

73.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 43.

74.- MASMM, M3 f 32. Francesc Mates, fill de Jaume Mates i de Marianna, es va casar el 1664 amb Maria Llunell i Plegamans, filla de Pere Llunell, corder, i Caterina; Jaume i Francesc Mates foren pagesos. Posteriorment, consten com a sastres.
MASMM, M 1693. Esteve Mates i Llunell, negociant i mercader, es va casar amb Maria Guarro.

75.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 41.

76.- *Ibid*., 192.

77.- «El consulado de Cádiz. Matrícula de Comerciantes 1730-1823. Cadiz 1988», *Documents històrics de Mataró. Migliaresi*, núm. 8 (Mataró, octubre de 1990), s/p.

78.- LLOVET, *Mataró dels orígens*, 233.

79.- AMM, Apeo 1716. Salvador Guarro vivia a una casa de dos «aposentos» al carrer Nou, finca 1316.

80.- MASMM, M2 178. Joan Roig, doctor en medicina, fill de Cristí Roig, mariner, i de Maria, tots dos de Canet, es va casar l'any 1650 amb Maria Barceló, filla de Francesc Barceló, ferrer, i de Caterina, tots dos de Mataró.

81.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 45.

82.- MASMM, B10 f 115. Esteve Martí Sebastià Josep Joan Baptista Jaume Martí Guarro i Pi fou batejat el 12 de novembre de 1708. En foren padrins Esteve Mates, fill d'Esteve Mates, mercader, i Rosa, muller de Josep Guarro, botiguer.

83.- MASMM, Arxiu del Rector, Rector Sumalla, relació de residents de 1776.

84.- FERRER, *Santa Maria de Mataró*, v. II, 104. Documentat d'arxiver l'any 1755.

85.- MASMM, O4 f 15. Féu testament davant del notari Anton Torres l'1 de març de 1781, on va deixar establertes algunes fundacions. La comunitat li va celebrar dos oficis de germandat, més dos oficis dobles majors.

86.- MASMM, B11 f 92. Faust Esteve Josep Francesc Mateu Guarro i Pi fou batejat el 21 de setembre de 1715, essent-ne padrins Llorenç Pi, menor, i Teresa Mates, filla d'Esteve Mates, negociant.

87.- MASMM, O2 f 127. Féu testament en poder del notari Salvador Torres. La comunitat li va celebrar els oficis i altres exèquies de germandat.

88.- MASMM, Arxiu de la Congregació de la Mare de Déu dels Dolors. Fou nomenat corrector dels Dolors el 9 de juny de 1749 pel pare provincial dels servites.

89.- MASMM, O2 f 66. Fèlix va fer testament davant del notari Josep Pintat.

90.- MOLAS, *Societat i poder polític*,, 41, 45, 69, 148.

91.- *Ibid*., 149, 161.

92.- MASMM, O9 f11. S'havia casat amb Maria Anna Lledó. Fou enterrat a l'església de la Santa Creu de Cabrils. Testament en poder del notari Desideri Torres.

93.- MASMM, O10 f 135. Va morir el 8 de setembre de 1854 de l'epidèmia del còlera. Féu testament en poder del notari Anton Simon.

94.- Josep Maria va participar a l'Acadèmia de l'Escola Pia de 1793 i Joaquim, a la de 1798.

95.- Josep Maria va professar el 15 de març de 1799. El 1803 va entrar a la Confraria de les Ànimes.

96.- MOLAS, *Societat i poder polític*, 45.